

KMUTNB

NEWS ข่าวประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ฉบับที่ 350 ปักษ์หลัง ธันวาคม พ.ศ. 2558

ศูนย์ประกันคุณภาพการศึกษา <http://www.qa.kmutnb.ac.th>

เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2558

ตามที่เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ.2548 และเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ.2548 ได้ประกาศใช้มาระยะเวลาหนึ่งแล้ว สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) จึงได้ปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรดังกล่าวสำหรับการผลิตบัณฑิตระดับอุดมศึกษาที่เหมาะสมกับพลวัตของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยมีเจตนารมณ์ให้เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรรองรับการบริหารจัดการหลักสูตรให้ได้คุณภาพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ตลาดแรงงาน ความก้าวหน้าของศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และตามจุดเน้นของแต่ละสาขาวิชาการ/วิชาชีพ

กระทรวงศึกษาธิการ โดยคณะกรรมการการอุดมศึกษา (กกอ.) ได้ออกประกาศเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2558 ทั้งเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี และเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา และยังได้ออกประกาศ เรื่อง แนวทางการบริหารเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2558 สำหรับเป็นแนวทางการบริหารจัดการ และพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการทั้ง 3 ฉบับ มีผลให้ยกเลิกประกาศที่เกี่ยวข้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2548 และประกาศที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ.2548
2. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) ของสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ.2553
3. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ.2548
4. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางการบริหารเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2548

โดยประกาศกระทรวงฯ ทั้ง 3 ฉบับที่ประกาศใหม่จะใช้สำหรับหลักสูตรทุกระดับ ได้แก่ หลักสูตรระดับปริญญาตรี ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต (การศึกษาหลังปริญญาตรี) ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง (การศึกษาหลังประกาศนียบัตรบัณฑิต หรือปริญญาโท) ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก ทุกสาขาวิชาที่จะเปิดใหม่ และหลักสูตรเก่าที่จะปรับปรุงใหม่ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน และใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป ซึ่งประกาศทั้ง 3 ฉบับได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2558 จึงมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 14 พฤศจิกายน 2558 เป็นต้นไป

ในประกาศแนวทางการบริหารเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2558 กำหนดไว้ว่า สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่ต้องรับผิดชอบการพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา ให้มีมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาสูงขึ้น สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษาของคณะกรรมการการอุดมศึกษา เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ รวมทั้งเกณฑ์มาตรฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และกำหนดตัวบ่งชี้ด้านมาตรฐาน และคุณภาพการศึกษา เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ในส่วนของทำให้ความเห็นชอบ/อนุมัติหลักสูตรยังคงเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของสภาสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งต้องให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรฉบับปี พ.ศ.2558 แต่สภาสถาบันสามารถกำหนดเกณฑ์มาตรฐานหรือกำหนดแนวปฏิบัติที่เหนือกว่าที่เกณฑ์มาตรฐานนี้กำหนดได้ ทั้งนี้ เพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานการจัดการศึกษาที่สะท้อนเอกลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษา อย่างไรก็ตาม ในกรณีมีเหตุอันควรให้เชื่อได้ว่าการจัดการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรที่กำหนด สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาสามารถดำเนินการเข้าติดตามตรวจสอบ และเสนอคณะกรรมการการอุดมศึกษาพิจารณา

เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรที่ประกาศใหม่ กำหนดให้หลักสูตรทุกระดับใช้ระบบทวิภาคเป็นระบบมาตรฐานในการจัดการศึกษา เช่นเดียวกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ.2548 โดยกำหนดให้ 1 ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ภาคการศึกษาปกติ 1 ภาคการศึกษาปกติ มีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์ สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดการศึกษาภาคฤดูร้อน ให้กำหนดระยะเวลาและจำนวนหน่วยกิต โดยมีสัดส่วนเทียบเคียงได้กับการศึกษาภาคปกติ

อย่างไรก็ตาม เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรมิได้จำกัดให้สถาบันอุดมศึกษาต้องใช้ระบบทวิภาคในการจัดการศึกษาเพียงระบบเดียว สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดการศึกษาระบบอื่น อาทิ ระบบปีตรภาค

หรือระบบจตุรภาค โดยประกาศเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรได้กำหนดสัดส่วนระยะเวลาการศึกษา และการเทียบเคียงหน่วยกิตกับระบบทวิภาคไว้อย่างชัดเจน ดังนี้

ระบบไตรภาค 1 ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ภาคการศึกษาปกติ 1 ภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 12 สัปดาห์ โดย 1 หน่วยกิตระบบไตรภาคเทียบได้กับ 12/15 หน่วยกิตระบบทวิภาค หรือ 4 หน่วยกิตในระบบทวิภาค เทียบได้กับ 5 หน่วยกิตระบบไตรภาค

ระบบจตุรภาค 1 ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ภาคการศึกษาปกติ 1 ภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 10 สัปดาห์ โดย 1 หน่วยกิตในระบบจตุรภาค เทียบได้กับ 10/15 หน่วยกิตระบบทวิภาค หรือ 2 หน่วยกิตระบบทวิภาค เทียบได้กับ 3 หน่วยกิตระบบจตุรภาค

สถาบันอุดมศึกษาอาจจัดการศึกษาระบบอื่น โดยควรเป็นระบบมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล โดยให้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับระบบการศึกษานั้น รวมทั้งรายละเอียดการเทียบเคียงหน่วยกิตกับระบบทวิภาคไว้ในหลักสูตรให้ชัดเจน

เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ.2558 กำหนดให้หลักสูตรทุกระดับทุกหลักสูตรมีระบบการประกันคุณภาพของหลักสูตร โดยมีองค์ประกอบในการประกันคุณภาพอย่างน้อย 6 ด้าน คือ 1) การกำกับมาตรฐาน 2) บัณฑิต 3) นักศึกษา 4) อาจารย์ 5) หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผู้เรียน และ 6) สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

และกำหนดให้ทุกหลักสูตรพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย โดยให้มีการประเมินและรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตรทุกปีการศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรเป็นระยะๆ อย่างน้อยตามรอบระยะเวลาของหลักสูตร หรือทุกรอบ 5 ปี

สิ่งที่เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรฯ พ.ศ.2558 แตกต่างจากเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรฯ พ.ศ.2548 ประการหนึ่งก็คือ เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรฯ พ.ศ.2558 กำหนดให้มีอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรในหลักสูตรทุกระดับการศึกษา จากเดิมกำหนดไว้เฉพาะในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา โดยอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรมีหน้าที่บริหารและพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน ส่วนอาจารย์ประจำหลักสูตรจะหมายถึงอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนและค้นคว้าวิจัยในหลักสูตรนั้นๆ นอกจากนี้ ยังกำหนดคุณสมบัติของอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรระดับปริญญาตรีด้วย โดยกำหนดนิยามของอาจารย์ประจำ อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และอาจารย์พิเศษ ไว้ดังนี้

“**อาจารย์ประจำ**” หมายถึง บุคคลที่ดำรงตำแหน่งอาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ ในสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรนั้น ที่มีหน้าที่รับผิดชอบตามพันธกิจของการอุดมศึกษา และปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลา

“**อาจารย์ประจำหลักสูตร**” หมายถึง อาจารย์ประจำที่มีคุณวุฒิตรงหรือสัมพันธ์กับสาขาวิชาของหลักสูตรที่เปิดสอน ซึ่งมีหน้าที่สอน

และค้นคว้าวิจัยในสาขาวิชาดังกล่าว ทั้งนี้สามารถเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรหลายหลักสูตรได้ในเวลาเดียวกัน แต่ต้องเป็นหลักสูตรที่อาจารย์ผู้นั้นมีคุณวุฒิตรงหรือสัมพันธ์กับสาขาวิชาของหลักสูตร

“**อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร**” หมายถึง อาจารย์ประจำหลักสูตรที่มีภาระหน้าที่ในการบริหารและพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน ตั้งแต่การวางแผน การควบคุมคุณภาพ การติดตามและประเมินผล และการพัฒนาหลักสูตร อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรต้องอยู่ประจำหลักสูตรนั้นตลอดระยะเวลาที่จัดการศึกษา โดยจะเป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบเกินกว่า 1 หลักสูตรในเวลาเดียวกันไม่ได้ ยกเว้นพหุวิทยาการหรือสหวิทยาการ ให้เป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรได้อีกหนึ่งหลักสูตร และอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรสามารถเข้าได้ไม่เกิน 2 คน

“**อาจารย์พิเศษ**” หมายถึง ผู้สอนที่ไม่ใช่อาจารย์ประจำ

ประกาศแนวทางการบริหารเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2558 ยังกำหนดไว้ด้วยว่า อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอนทั้งอาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ในระดับบัณฑิตศึกษาต้องมีคุณวุฒิและคุณสมบัติครบถ้วนตามที่ระบุในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร

นอกจากนี้ยังกำหนดว่า สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่เผยแพร่รายชื่อและคุณวุฒิของอาจารย์ทุกประเภทของแต่ละหลักสูตรในแต่ละภาคการศึกษา โดยเผยแพร่ในเอกสารหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พร้อมทั้งปรับปรุงให้ทันสมัยตลอดเวลา เพื่อให้สาธารณชนและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาสามารถตรวจสอบข้อมูลดังกล่าว เพื่อประโยชน์ในการศรัทธามาตรฐานและคุณภาพการศึกษาของชาติ

สำหรับคุณวุฒิที่สัมพันธ์กับสาขาวิชาของหลักสูตร ประกาศแนวทางการบริหารเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรฯ กำหนดให้ยึดตามคุณวุฒิที่กำหนดไว้ในมาตรฐานสาขาวิชาที่ประกาศไปแล้ว หากสาขาวิชาโดยังไม่มีประกาศมาตรฐานสาขาวิชา หรือประกาศมาตรฐานสาขาวิชาไม่ได้กำหนดไว้ ให้อ้างอิงจากกลุ่มสาขาวิชาเดียวกันในตารางของ ISCED (International Standard Classification of Education)

คุณสมบัติของอาจารย์ประจำที่เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรฯ พ.ศ.2558 กำหนดเพิ่มขึ้น คือ กำหนดให้อาจารย์ประจำที่สถาบันอุดมศึกษารับเข้าใหม่ตั้งแต่เกณฑ์มาตรฐานนี้เริ่มบังคับใช้ ต้องมีคะแนนทดสอบความสามารถภาษาอังกฤษได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่องมาตรฐานความสามารถภาษาอังกฤษของอาจารย์ประจำ